

31996L0097

DIREKTIVA VIJEĆA (96/97/EZ)

od 20. prosinca 1996.

o izmjeni i dopuni Direktive 86/378/EEZ o provedbi načela jednakog postupanja za muškarce i žene u programima profesionalnog socijalnog osiguranja

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 100.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije¹,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga parlamenta²,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora³,

budući da članak 119. Ugovora propisuje da svaka Država članica osigurava primjenu načela da muškarci i žene primaju jednaku naknadu za jednak rad; budući da bi "naknada" trebala označavati uobičajenu osnovnu ili minimalnu plaću ili svaku drugu naknadu, u gotovini ili u naravi, koju radnik prima, izravno ili neizravno, od svog poslodavca na osnovu zaposlenja;

budući da je Sud Europskih zajednica u svojoj presudi od 17. svibnja 1990. u slučaju 262/88: Barber protiv Guardian Royal Exchange Assurance Group⁴ potvrdio da svi oblici profesionalne mirovine tvore dio naknade u smislu članka 119. Ugovora;

budući da Sud u gore spomenutoj presudi, kako je pojašnjeno presudom od 14. prosinca 1993. (Slučaj C-110/91: Moroni protiv Collo GmbH)⁵, tumači članak 119. Ugovora na takav način, da je općenito zabranjena diskriminacija između muškaraca i žene u programima profesionalnih socijalnih osiguranja, a ne samo u pogledu utvrđivanja dobi za dodjelu mirovine ili vremena kad se profesionalna mirovina nudi putem naknade za prisilno umirovljenje temeljem gospodarskih osnova;

budući da se naknade prema programima profesionalnog socijalnog osiguranja, u skladu s Protokolom 2., koji se odnosi na članak 119. Ugovora priloženog Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, neće smatrati naknadama ukoliko se i u kojoj mjeri one mogu pripisati razdoblju zaposlenosti prije 17. svibnja 1990., osim u slučaju radnika ili onih koji u njihovo ime potražuju, a koji su, prije tog datuma, započeli pravne postupke ili podnijeli istovjetnu tužbu u skladu s važećim nacionalnim zakonom,

¹ SL C 218, 23. kolovoza 1995., str. 5.

² Mišljenje dostavljeno 12. studenoga 1996. (SL C 362, 2. prosinca 1996.)

³ SL C 18, 22. siječnja 1996. str. 132.

⁴ 1990 ECR I-1889.

⁵ 1993 ECR I-6591.

budući da je Sud u svojim presudama od 28. rujna 1994.⁶ (slučaj C-57/93: Vroege protiv NCIV Instituut voor Volkshuisvesting BV i slučaj C-128/93: Fisscher protiv Voorhuis Hengelo BV) donio odluku da gore navedeni Protokol nije utjecao na pravo pridruživanja programu profesionalnih mirovina, za koji je i dalje mjerodavna presuda od 13. svibnja 1986. u slučaju 179/84: Bilka-Kaufhaus GmbH protiv Hartz⁷, te da se ograničenje učinaka u vrijeme presude od 17. svibnja 1990. u slučaju C-262/88: Barber protiv Guardian Royal Exchange Assurance Group ne primjenjuje na pravo pridruživanja programima profesionalnih mirovina; budući da je Sud također donio odluku da se nacionalna pravila koja se odnose na vremenska ograničenja za podnošenje tužbi prema nacionalnom pravu mogu odnositi na radnike koji dokazuju svoje pravo na pridruživanje programu profesionalne mirovine, pod uvjetom da ona nisu manje povoljna za tu vrstu tužbe od onih za slične tužbe pred domaćim sudovima i da ona ne čine u praksi nemogućim korištenje prava danih prema pravu Zajednice; budući da je Sud također naglasio da činjenica prema kojoj radnik može retroaktivno tražiti pristupanje programu profesionalne mirovine ne dopušta radniku izbjegavanje plaćanja naknada koje se odnose na razdoblje dotičnog članstva;

budući da isključenje radnika od pristupa programu socijalnog osiguranja tvrtke ili sektora na osnovu prirode njihovih radnih ugovora može predstavljati neizravnu diskriminaciju žena;

budući da je Sud u svojoj presudi od 9. studenoga 1993. (slučaj C-132/92: Birds Eye Walls Ltd protiv Friedel M. Roberts)⁸ također utvrdio da nije suprotno članku 119. Ugovora pri izračunavanju iznosa mirovine za premošćivanje koju plaća poslodavac muškim ili ženskim zaposlenicima koji su zbog lošeg zdravlja otišli u prijevremenu mirovinu i koja je namijenjena za kompenzaciju a osobito za gubitak prihoda koji proizlazi iz činjenice da još nisu dosegli tražene godine za plaćanje državne mirovine koji će slijedom toga dobiti, i u skladu s time smanjivanju iznosa mirovine za premošćivanje, čak iako je, u slučaju muškaraca i žena u dobi između 60 i 65 godina, slučaj da bivša zaposlenica primi manju mirovinu za premošćivanje nego bivši zaposlenik, pri čemu je razlika jednaka iznosu Državne mirovine na koju je ona ovlaštena od 60. godine starosti u pogledu odsluženih razdoblja za tog poslodavca;

budući da Sud u svojoj presudi od 6. listopada 1993. (slučaj C-109/91: Ten Oever protiv Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers - en Schoonmaakbedrijf)⁹ i u svojim presudama od 14. prosinca 1993. (slučaj C-110/91: Moroni protiv Collo GmbH), od 22. prosinca 1993. (slučaj C-152/91: Neath protiv Hugh Steeper Ltd)¹⁰ i 28. rujna 1994. (slučaj C-200/91: Coloroll Pension Trustees Limited protiv Russel i drugih)¹¹ potvrđuje da se temeljem presude od 17. svibnja 1990. (slučaj C-262/88: Barber protiv Guardian Royal Exchange Assurance Group), izravni učinak članka 119. Ugovora, u svrhu traženja jednakog postupanja u

⁶ 1994 ECR I-4541 i 1994 ECR I-4583, navedenim redosljedom

⁷ 1986 ECR I-1607

⁸ 1993 ECR I-5579

⁹ 1993 ECR I-4879

¹⁰ 1993 ECR I-6953

¹¹ 1994 ECR I-4389

predmetima profesionalnih mirovina, može primijeniti samo u pogledu naknada koje su plative u pogledu razdoblja službe nakon 17. svibnja 1990., osim u slučaju radnika ili onih koji u njihovo ime potražuju, koji su prije tog datuma započeli pravne postupke ili podigli istovjetnu tužbu prema primjenjivom nacionalnom zakonu;

budući da Sud u svojim gore spomenutim presudama (slučaj C-109/91: Ten Oever protiv Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers - en Schoonmaakbedrijf i slučaj C-200/91: Coloroll Pension Trustees Limited protiv Russel i drugih) potvrđuje da se ograničenje učinaka u vrijeme presude Barber odnosi na obiteljske mirovine i, prema tomu, jednako postupanje u ovoj stvari može se tražiti samo u pogledu razdoblja službe koje je nastupilo nakon 17. svibnja 1990., osim u slučaju onih koji su prije tog datuma započeli pravne postupke ili podigli istovjetnu tužbu prema primjenjivom nacionalnom zakonu;

štoviše, budući da Sud u svojim presudama u slučaju C-152/91 i slučaju C-200/91 navodi da doprinosi muških i ženskih radnika mirovinskom planu s definiranim naknadama moraju biti isti, s obzirom da su pokrivena člankom 119. Ugovora, a budući da se u smislu iste odredbe neće procjenjivati nejednakost zaposleničkih doprinosa plaćenih prema programskom fondu s definiranim naknadama, a razlog koje je upotreba aktuarskih čimbenika koji se razlikuju s obzirom na spol;

budući da Sud u svojim presudama od 28. rujna 1994.¹² (slučaj C-408/92: Smith protiv Advel Systems i slučaj C-28/93: Van den Akker protiv Stichting Shell Pensioenfonds) ukazuje da članak 119. Ugovora sprječava poslodavca koji usvaja mjere nužne za udovoljavanje presudi Barber od 17. svibnja 1990. (C-262/88) u podizanju dobi za umirovljenje za žene do one koja postoji za muškarce u pogledu razdoblja službe završenih između 17. svibnja 1990. i datuma kada te mjere stupaju na snagu; s druge strane, u pogledu razdoblja službe završene nakon posljednjeg datuma, članak 119. ne sprječava poslodavca da poduzme takav korak; u pogledu razdoblja službe prije 17. svibnja 1990. pravo Zajednice nije nametnulo nikakve obveze koje bi opravdavale retroaktivno smanjenje naknada koje su uživale žene;

budući da je Sud u svojoj gore spomenutoj presudi u slučaju C-200/91: Coloroll Pension Trustees Limited protiv Russel i drugih, odlučio da dodatne naknade koje proizlaze iz doprinosa plaćenih od zaposlenika na isključivo dobrovoljnoj osnovi nisu pokrivena člankom 119. Ugovora;

budući da Komisija među mjerama uključenima u treći srednjoročni program akcije o jednakim mogućnostima za žene i muškarce (1991. do 1995.)¹³ još jednom naglašava prihvaćanje primjerenih mjera za uzimanje u obzir posljedica presude od 17. svibnja 1990. u slučaju 262/88 (Barber protiv Guardian Royal Exchange Assurance Group);

budući da presuda automatski čini nevažećima određene odredbe Direktive Vijeća 86/378/EEZ od 24. srpnja 1986. o provedbi načela jednakog postupanja za muškarce i

¹² 1994 ECR I-4435 i 1994 ECR I-4527, ovisno o slučaju

¹³ SL C 142, 31. svibnja 1991., str. 1.

žene u programima profesionalnog socijalnog osiguranja¹⁴ u pogledu plaćenih radnika;

budući da se članak 119. Ugovora izravno primjenjuje i da se može na njega pozivati pred nacionalnim sudovima protiv bilo kojeg poslodavca, fizičke osobe ili pravne osobe, i budući da je na tim sudovima da čuvaju prava koja ta odredba pruža pojedincima;

budući da je na osnovama pravne sigurnosti potrebno dopuniti Direktivu 86/378/EEZ da bi se prihvatile odredbe na koje je utjecao zakon iz slučaja Barber,

DONIJELO JE OVU DIREKTIVU:

Članak 1.

Direktiva 86/378/EEZ dopunjuje se kako slijedi:

1. članak 2. se mijenja kako slijedi:

"Članak 2.

"Programi profesionalnog socijalnog osiguranja" znači programi za koje nije mjerodavna Direktiva 79/7/EEZ čija je svrha pružiti radnicima, zaposlenicima ili samozaposlenim osobama u poduzeću ili grupi poduzeća, području gospodarske aktivnosti, profesionalnom sektoru ili skupini sektora naknade namijenjene dopuni naknada osiguranih zakonskim programima socijalnog osiguranja, ili ih zamijeniti bez obzira da li je članstvo u takvim programima obvezno ili neobvezno.

2. Ova se Direktiva ne primjenjuje na:

(a) pojedinačne ugovore za samostalne radnike;

(b) programe samostalnih radnika koji imaju samo jednog člana;

(c) u slučaju nesamostalnih radnika, ugovore o osiguranja kojima poslodavac nije stranka;

(d) neobvezne odredbe profesionalnih programa pojedinačno ponuđenih sudionicima kako bi im se jamčilo:

- dodatne naknade, ili

- izbor datuma na koji će započeti normalne naknade samostalnim radnicima ili izbor između nekoliko naknada;

¹⁴ SL L 225, 12. kolovoza 1986., str. 40.

(e) profesionalne programe u onoj mjeri, koliko su naknade financirane doprinosima plaćanim od radnika na dobrovoljnoj osnovi.

3. Ova Direktiva ne sprječava poslodavca da u smislu odobravanja mirovine temeljem profesionalnog programa osigura odobrenje osobama koje su već dosegle dob za umirovljenje, ali koje još nisu dosegle dob za odobrenje zakonske mirovine, mirovinskog dodatka i to s ciljem dobivanja jednakog ili što ujednačenijeg ukupnog iznosa naknade plaćene tim osobama u odnosu na iznos plaćen osobama drugog spola u istoj situaciji, a koje su već dosegle zakonsku dob za mirovinu, dok osobe koje imaju koristi iz dodatka ne dosegnu zakonsku dob za mirovinu."

2. Članak 3. mijenja se kako slijedi:

"Članak 3.

Ova se Direktiva odnosi na pripadnike radne populacije, uključujući osobe koje se samozapošljavaju, osobe čija aktivnost je prekinuta bolešću, materinstvom, nezgodom ili nedobrovoljnom nezaposlenošću i osobe koje traže zaposlenje, na umirovljene i radnike invalide i one koji u njihovo ime potražuju, u skladu s nacionalnim zakonom i/ili praksom."

3. Članak 6. mijenja se kako slijedi:

"Članak 6.

1. Odredbe suprotne načelu jednakog postupanja uključuju one koje se temelje na spolu, izravno ili neizravno, osobito pozivanjem na bračno ili obiteljsko stanje za:

- (a) određivanje osoba koje mogu sudjelovati u profesionalnom programu;
- (b) određivanja obveznog ili neobveznog sudjelovanja u profesionalnom programu;
- (c) utvrđivanju različitih pravila u pogledu dobi upisa u program ili minimalnog razdoblja zaposlenja ili članstva u programu potrebnih za stjecanje koristi;
- (d) utvrđivanja različitih pravila, osim kako je navedeno u točkama (h) i (i), za naknadu doprinosa, kada radnik napušta program bez da je ispunio uvjete koji mu jamče odgođeno pravo na dugoročne naknade;
- (e) postavljanje različitih uvjeta za odobravanje naknada ili ograničavanje takvih naknada radnicima jednog ili drugog spola;
- (f) određivanje različitih dobi za umirovljenje;
- (g) suspendiranje zadržavanja ili stjecanja prava tijekom razdoblja porodiljinog dopusta ili dopusta iz obiteljskih razloga koji su dopušteni prema zakonu ili ugovoru, te ih poslodavac plaća;

(h) postavljanje različitih razina naknada, osim onoliko koliko to može biti potrebno da bi se u obzir uzeli aktuarski čimbenici koji se u slučaju programa definiranih doprinosa razlikuju prema spolu.

Kod fondovskih programa definiranih naknada određeni elementi (čiji su primjeri priloženi) mogu biti nejednaki i to u slučajevima gdje nejednakost iznosa proizlazi iz učinaka korištenja aktuarskih čimbenika koji se razlikuju prema spolu u vrijeme provođenja fondovskog programa;

(i) postavljanje različitih razina radničkih doprinosa;

postavljanje različitih razina za radničke doprinose, osim:

- u slučaju programa definiranih doprinosa, ukoliko je cilj izjednačiti iznos konačnih naknada ili ih za oba spola učiniti što je moguće ujednačenijim,

- u slučaju programa definiranih naknada u fondovima gdje su doprinosi zaposlenika namijenjeni osiguravanju adekvatnosti sredstava nužnih za pokrivanje troška definiranih naknada,

(j) postavljanje različitih standarda ili standarda primjenjivih samo na radnike određenog spola, osim kako je navedeno u točkama (h) i (i) u pogledu jamstava ili zadržavanja prava na odgođene naknade kad radnik napusti program.

2. Kad je odobravanje naknada unutar dosega ove Direktive ostavljeno na diskreciju upravnih tijela programa, ona se moraju pridržavati načela jednakog postupanja."

4. Članak 8. mijenja se i glasi:

"Članak 8.

1. Države članice će poduzeti nužne korake kako bi se najkasnije od 1. siječnja 1993. osiguralo revidiranje odredaba profesionalnih programa za samostalno zaposlene radnike koje su u suprotnosti s načelom jednakog postupanja.

2. Ova Direktiva od ostalih prava i obveza ne isključuje prava i obveze koji se odnose na razdoblje članstva u profesionalnom programu za samostalno zaposlene radnike prije revizije tog programa, a sukladno odredbama programa koje su na snazi tijekom tog razdoblja."

5. Članak 9. mijenja se i glasi:

"Članak 9.

S obzirom na program za samostalno zaposlene radnike Države članice mogu odgoditi obveznu primjenu načela jednakog postupanja u pogledu:

(a) određivanja dobi dostatne za odlazak u mirovinu kod dodjele starosnih mirovina i umirovljenja i moguće implikacije koje se odnose na druge naknade:

- do datuma na koji je takva jednakost postignuta u zakonskim programima,

- ili najkasnije dok takva jednakost ne bude propisana direktivom;

(b) obiteljskih mirovina dok u tom pogledu pravo Zajednice ne ustanovi načelo jednakog postupanja u zakonskim programima socijalnog osiguranja;

(c) primjene članka 6., stavka 1., točke (i) u vezi s uzimanjem u obzir različitih aktuarskih izračunskih čimbenika, najkasnije do 1. siječnja 1999."

6. Ubacuje se sljedeći članak:

"Članak 9a

Ako muškarci i žene mogu tražiti fleksibilnu dob za mirovinu prema istim uvjetima, isto se neće smatrati suprotnim Direktivi."

7. Dodaje se sljedeći Dodatak:

"DODATAK

Primjeri elementa koji mogu biti nejednaki u pogledu programa definiranih naknada u fondovima, kako je navedeno u članku 6., točki (h):

- pretvaranje u kapitalni iznos dijela periodične mirovine,

- prijenos mirovinskih prava,

- nasljedna mirovina koja se plaća uzdržavanom članu obitelji u zamjenu za odustajanje od dijela mirovine,

- umanjena mirovina, ako se radnik odlučuje otići u prijevremenu mirovinu."

Članak 2.

1. Svaka mjera kojom se provodi ova Direktiva, u pogledu radnika koji primaju plaću, mora pokrivati sve naknade koje proizlaze iz razdoblja zaposlenosti nakon 17. svibnja

1990. i primjenjuju se retroaktivno do tog datuma, bez utjecaja na radnike ili one koji u njihovo ime potražuju, koji su prije tog datuma započeli pravne postupke ili podigli istovjetnu tužbu prema nacionalnom zakonu. U tom slučaju, provedbene mjere moraju se provesti retroaktivno do 8. travnja 1976. i moraju pokriti sve naknade koje proizlaze iz razdoblja zaposlenosti nakon tog datuma. Za Države članice koje su se pridružile Zajednici nakon 8. travnja 1976. a prije 17. svibnja 1990. datum će se zamijeniti datumom na koji članak 119. Ugovora postane primjenjiv na njihovom području.

2. Druga rečenica stavka 1. neće priječiti da se nacionalna pravila koja se odnose na vremenska ograničenja za podizanje tužbe prema nacionalnom zakonu primijene protiv radnika ili onih koji u njihovo ime potražuju, a koji su započeli pravne postupke ili podigli istovjetnu tužbu prema nacionalnom zakonu prije 17. svibnja 1990., pod uvjetom da nisu manje povoljni za tu vrstu tužbe nego za slične tužbe pred domaćim sudovima, te da u praksi ne onemogućuju provedbu prava Zajednice.

3. Za države članice koje su se pridružile nakon 17. svibnja 1990. i koje su od dana 1. siječnja 1994. ugovorne stranke Ugovora o Europskom gospodarskom području, datum 17. svibnja 1990. u prvoj rečenici stavka 1. ovoga članka zamjenjuje se s 1. siječnja 1994.

Članak 3.

Države članice će donijeti potrebne zakone i druge propise kako bi se uskladili s odredbama ove Direktive do 1. srpnja 1997. One će o tome odmah obavijestiti Komisiju.

Kad države članice donesu ove odredbe, te će odredbe prilikom njihove službene objave sadržavati uputu na ovu Direktivu ili će se uz njih navesti takva uputa. Načine takvog upućivanja predviđjet će države članice.

2. Države članice će Komisiji dostaviti sve potrebne podatke kako bi se Komisiji omogućilo sastavljanje izvješća o primjeni ove Direktive, i to najkasnije dvije godine nakon njenog stupanja na snagu.

Članak 4.

Ova Direktiva stupa na snagu 20. dana od objave u Službenom listu Europskih zajednica.

Članak 5.

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu, 20. prosinca 1996.

Za Vijeće

Predsjednik

S. BARRETT